

מלבי"ם פרשת שלח

במדבר פרק יד, יג-טז

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֵלִית בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם: (יד) וְאָמְרוּ אֶל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־ אַתָּה ה' בְּקִרְבְּ הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עָלִין בְּעֵינֵי נְרָאָהוּ אַתָּה ה' וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: (טו) וְהִמַּתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־ שְׁמִיעָךָ לֵאמֹר: (טז) **מִבְּלַתִּי יִקְלַת ה' לְהַבִּיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר:**

מלבי"ם במדבר פרק יד

(יג) השאלות (יג - כג)

מדוע פה טען משה שיאמרו מבלתי יכולת ובמעשה העגל טען שיאמרו משנאתו אותם הוציאם ומהו ושמעו מצרים כי העלית שהיל"ל אשר העלית...

ויאמר משה ושמעו מצרים, הנה משה טען עתה שמצרים יאמרו **שמבלתי יכולת ה'** להביאם אל הארץ שחטם במדבר, ובמעשה העגל טען (שמות לב י"ב) למה יאמרו מצרים לאמר **ברעה הוציאם** להרוג אותם בהרים, והדבר נכון, כי במעשה העגל לא יכול לטעון שיאמרו מבלתי יכולת ה' להביאם אל הארץ שאז **היו עדיין רחוקים** מן הארץ ואם ידע מרחוק שאין לו יכולת להביאם אל הארץ יקשה למה הוציאם ממצרים אחר שכבר ידע מרחוק שלא יוכל להביאם אל הארץ וע"כ טען שיאמרו מצרים שהוציאם אל המדבר משנאתו אותם, כי אז שהיה זמן קרוב ליציאתם **לא נודע עדיין אהבתו וחמלתו עליהם**, והמצרים שהיה דעתם שיש **פועל טוב ופועל רע** כי חשבו שמן הנמנע שמכח אחד מיוחד יצאו הטובות והרעות, א"כ אחר שראו שהכה אותם אז עשר מכות חשבו שכל אלה המעשים יוצאים מפועל הרע, והאמינו שגם מה שהוציא את ישראל אל המדבר היה מצד פועל הרע כי לדעתם א"א שפועל הרעות יפעל גם טוב, וכמ"ש ראו כי רעה נגד פניכם וכמו שפרשתי שם, וא"כ כשיראו שיהרגם במדבר יאמרו שמה שהוציאם אל המדבר היה משנאתו אותם, שע"י שהוא פועל הרע הכה את מצרים והרג את ישראל אולם עתה במרגלים שהיה אחר שנה שיצאו ממצרים **וראו כי נהג עמהם שנה תמימה כפועל טוב וחסד** ושמרם כבבת עינו לא יוכלו לאמר ברעה הוציאם, שהלא עשה אתם רק טוב, וידוע כי כח הכוכב המורה רעה [שהכוכבים הם היו האלהות הפועלים בארץ לפי דעת עכו"ם] בהכרח יוציא מעשהו בשנה ההיא שהחל לצמוח, ותכלית צמיחת המזל הוא לכל היותר חצי שנה ועכ"פ לא יותר משנה, ואם לא פעל רעתו בשנה הזאת נתבטלה הוראתו וכחו **וא"כ לא יוכלו לאמר ברעה הוציאם**, ולכן אמר טענה אחרת שיאמרו מאין יכולת, שיאמרו **שתחלה שהיה רחוק מא"י חשב שיוכל לנצח את ז' עממין, ועתה שקרב אל ארצם ראה שאין ביכלתו לנצח את ז' עממין** ולכן שחטם במדבר, וז"ש ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו, ר"ל כי עע"ז הקדמונים היו מיחסים אלהות לכחות הטבע, שכל כח וכח מכחות הטבע היה אצלם אלהות, והאלוה שראו ממנו מעשים מפליאים יותר היו אומרים שהוא כח טבעי יותר נשגב מכחות אחרים שהם למטה ממנו במדרגה, וידוע שכל כח טבעי י"ל גבול ואם כבר פעל בכחו עד כדי גבול טבעו אז יפסק כחו, כמו שנודע **בכימיא** שכל כח טבעי הפועל על גשם אחר אם כבר פעל עד כדי כח פעולתו, יאמרו שכבר שבע ויחדל מלפעול, וכן חשבו בכח אלהות שאם כבר פעל מה שבכחו לפעול יפסק כחו מלפעול עוד, וכמ"ש חז"ל במ"ש הפלשתים אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה, **שזה אמרו הרשעים שבהם**, שכיון שהוציא את כל כחו להכות את מצרים בכל מכה, **כבר הוציא את כל כחו ואין לו כח עוד**, כי נפסק כחו. וז"ש ושמעו מצרים ר"ל מצרים יבינו מזה כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו, שכל הכח שהיה לך כבר הוצאת אותו להכות את מצרים ובהוצאה זו הוצאת את כל כחך, ונפסק כחך ולא תוכל לפעול עוד ככל כח טבעי ש"ל גבול, ואם פעל בכחו עד כדי גבולו, נפסק כחו מלפעול עוד: